

Лілія Невара

Досвід планування навчального процесу підготовки фахівців спеціальності «міжнародне право»

У статті автор ділиться досвідом планування навчального процесу з урахуванням вимог наказів МОН України, Постанов науково-методичної ради університету, а також інших чинних нормативних актів МОН України, наказів і розпоряджень ректора університету, Постанов Вченої ради університету.

The author shares her experience of planning the educational process with the requirements of MES orders, decrees scientific methods of the University Council, as well as other applicable regulations MES, orders and instructions of the Rector of the University Academic Council Resolutions.

Кожна робота починається з плану. Його розробка потребує врахування не тільки нормативних актів Міністерства освіти України, але й наказів і рішень відповідних вузів.

Навчальний план підготовки фахівців за ОКР «бакалавр» спеціальності «міжнародне право» був складений трьома кафедрами - міжнародного права, порівняльного правознавства та європейського права, міжнародного приватного права та розроблявся у відповідності до схваленої Науково-методичною радою університету форми згідно чинної ліцензії за напрямом «міжнародне право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем 6.030202 «бакалавр, фахівець з міжнародного права» [1].

Основою для розробки навчальних планів стали:

- а) освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) [2, с. 2];
- б) освітньо-професійна програма підготовки (ОПП) галузевого стандарту вищої освіти [2, с. 3];
- в) розроблена випускаючою кафедрою варіативна частина ОКХ.

Назва професійної кваліфікації є назвою первинної посади яку може обіймати випускник без досвіду попередньої роботи. Вказана в навчальному плані назва відповідає затвердженому галузевому стандарту. Загальний термін навчання за ОКР «Бакалавр» (денна форма навчання) в університеті складає 3 роки 10 місяців.

Графік навчального процесу укладається виходячи з наступних позицій [3]:

- навчальний рік розпочинається 1 вересня і включає: 2 семестри (осінній та весняний), теоретичне навчання упродовж яких завершується екзаменаційними сесіями (зимовою та літньою), та практики. Сукупна тривалість семестрів, екзаменаційних сесій і практик впродовж навчального року (курсу) не може бути меншою за 40 тижнів;

- тривалість теоретичного навчання, як правило, складає: 17 тижнів в осінньому семестрі та 17 - у весняному семестрі (крім випускного). Тривалість семестрів і дата початку теоретичних (аудиторних) занять змінені у 6 і 7 семестрах у зв'язку з проведенням навчальних і виробничих практик з відривом від занять;

- тривалість екзаменаційної сесії (денна форма навчання), складає 3 тижні (планується до 5 екзаменів);

- для проведення державної атестації (державний іспит) в графіку навчального процесу виділяється 1 тиждень;

- за весь період навчання виділено 6 тижнів на проходження практики з відривом від навчання, яка є обов'язковим компонентом нормативної частини програми підготовки. Оскільки проходження практики на робочому місці є загальновизнаною умовою присвоєння професійної кваліфікації, рекомендується 3 тижні планувати як виробничу практику і 3 тижні як навчальну (перекладацьку) практику.

При плануванні практичної підготовки (навчальна і виробнича практики) враховувались рекомендації відповідальних за вищу освіту структур ЄС. Згідно їх вимог, обсяг кредитів, виділених на виробничу практику (практику на посаді) та кваліфікаційну роботу, має складати близько 10% від загальної кількості кредитів за програмою підготовки.

УДК 341 [34.06]

НЕВАРА Лілія Михайлівна,

здобувач кафедри міжнародного права, старший лаборант кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

© Л. Невара, 2013

При формуванні навчального плану дотримувались наступної структури [4, 5]:

Назва циклу	Обсяг циклів			
	Фізико-математичні, природничі та технічні напрями		Гуманітарні та соціально-економічні напрями	
	у %	в кредитах ECTS	у %	в кредитах ECTS
1. Цикл соціально-гуманітарної підготовки (СГ)	10 %	24±2	15 %	36±2
1.1. Нормативна частина (СГН)	7,5 %	16	7,5 %	16
1.2. Вибіркова частина	2,5 %	8	7,5 %	20
1.2.1 Дисципліни вільного вибору студента (СГС)	2,5 %	8	7,5 %	20
2. Цикл фундаментальної, математичної та природничо-наукової підготовки (ФП)	25 %	60±2	25 %	60±2
2.1. Нормативна частина (ФПН)		36...60		36...60
2.2. Вибіркова частина		до 24		до 24
2.2.1 Дисципліни самостійного вибору навчального закладу (ФПВ)		до 24		до 24
3. Цикл професійної та практичної підготовки (ПП)	65 %	156±2	60 %	144±2
3.1. Нормативна частина (ППН)		50...86		50...86
3.2. Вибіркова частина		82...106		70...94
3.2.1 Дисципліни самостійного вибору навчального закладу (ППВ)		10...80		10...80
3.2.2 Дисципліни вільного вибору студента (ППС)		22...72		10... 60
Разом	100 %	240	100 %	240
<i>У тому числі</i>				
Нормативна частина		52,5%...57,5%		126...138±2 кредитів
Вибіркова частина		42,5%...47,5%		102...114±2 кредитів
самостійний вибір навчального закладу		12,5% ...33,5%		30...80±2 кредитів
вільний вибір студента		12,5% ...33,5%		30... 80±2 кредитів

Обсяг всіх видів навчального навантаження (навчальні дисципліни, практики, курсові і кваліфікаційні роботи) студента в плані має бути кратним цілому числу кредитів ECTS. При цьому, навантаження студента денної форми навчання за 1 навчальний рік має бути рівним 60 кредитів ECTS, як правило, по 30 кредитів ECTS за семестр (1 кредит=36 годин). Мінімальний обсяг дисципліни в початковому плані складає 2 кредити ECTS. Вивчення всіх навчальних дисциплін завершується заліком або іспитом. Якщо дисципліна викладається впродовж кількох семестрів, проміжний контроль має бути модульним. Сумарна кількість іспитів та заліків (без практик та курсових робіт) за семестр не може перевищувати 10 (не більш як 5 іспитів на 1 сесію).

Формою підсумкового контролю дисциплін нормативної частини циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки є іспит [6]: Сумарний обсяг аудиторних занять не повинен перевищувати 30 годин на тиждень. У 6 і 7 семестрах за ОКР «Бакалавр» кількість аудиторних занять зменшена до 24 годин на тиждень. Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи за всіма дисциплінами навчального плану повинно бути однаковим в межах навчального року.

Формування циклу соціально-гуманітарної підготовки [7]:

- Вимоги до формування нормативної складової циклу соціально-гуманітарної підготовки:

Назва	Форма контролю	Кредитів ECTS	Всього годин	Розподіл навчальних годин	Рекомендований семестр
Українська мова (за професійним спрямуванням)	екзамен	3	108	співвідношення лекційних і практичних занять 1:2	3

Назва	Форма контролю	Кредитів ECTS	Всього годин	Розподіл навчальних годин	Рекомендовани й семестр
Політологія	екзамен	2	72	співвідношення лекційних і практичних занять 1:2	4
Історія України	екзамен	3	108	співвідношення лекційних і практичних занять 2:1	1
Філософія	екзамен	3	108	співвідношення лекційних і практичних занять 1:2	7
Фізична культура (позакредитна) [7]	заліки в 2 і 4 сем.		360	тільки практичні заняття	

Під час роботи з планами було враховано низку необхідних вимог. Вони полягають у наступному. За рекомендацією МОН у блоці самостійного вибору студента за циклом соціально-гуманітарної підготовки має бути представлено не менш як 20 дисциплін обсягом не менш як 2 кредити ECTS. Планування викладання дисциплін даного блоку передбачено не раніше ніж з 3 семестру, а їх конкретні переліки формуються з числа наведених у списку затвердженому Ухвалою Науково-методичної ради університету[8].

У зв'язку із значною кількістю нормативних дисциплін циклу фундаментальної, математичної та природничо-наукової підготовки, циклу професійної та практичної підготовки до яких входять предмети загально-го міжнародного циклу, загальноюридичного, галузевого і за визначеною пропорцією кафедра не має змоги вводити додаткові курси.

Враховуючи високий рівень підготовки абітурієнтів з інформатики та інтенсивний розвиток інформатизації у всіх видах економічної діяльності, а також практичну відсутність на сьогодні можливості формування професійних компетенцій за відсутності належного рівня володіння інформаційними технологіями в навчальних планах виділено 2 кредити ECTS на опанування студентами курсу «Сучасні інформаційні системи та технології» [8].

Враховуючи, що «екологізація» [8, 9] є загально визнаним пріоритетом політики держав і міжнародних інституцій в галузі вищої освіти, в навчальних планах виділено 2 кредити ECTS на викладання курсу «Міжнародне екологічне право», який забезпечить формування екологічних компетенцій майбутніх фахівців.

Потребують виділення необхідних годин рекомендовані МОН спеціальні курси «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці в галузі» [10] з формою контролю залік. Проте, зміна форми контролю потребуватиме виділення додаткових годин.

Блоки вільного вибору навчального закладу в циклі фундаментальної, математичної і природничо-наукової підготовки та в циклі професійної і практичної підготовки є *інваріантними* для всіх студентів, що навчаються за одним навчальним планом, незалежно від обраної студентом спеціалізації.

Велика кількість годин та кредитів (2448/68) передбачено для вивчення іноземних мов, завдяки чому ми і відрізняємось від інших ВУЗів [11].

Кількість курсових робіт - 1 на навчальний рік. При цьому студентам 1 курсу курсові роботи не плануються взагалі, а у випускному семестрі плануються лише при відсутності в плані кваліфікаційної роботи бакалавра.

Згідно Положення про ДЕК, обов'язковою формою державної атестації за ОКР «Бакалавр» є комплексний державний іспит.

Втім, потрібно звернути увагу, що за вимогами МОН України навантаження студента [12] не повинно перевищувати 30 годин на тиждень. При цьому, в шостому семестрі кількість навчальних годин зменшується за рахунок навчальної (перекладацької) практики, хоча кількість кредитів (30 кредитів) залишається без змін. Сьомий семестр має 14 тижнів замість 17, за умов отримання запланованих 30 кредитів, студент повинен пройти обов'язкову нормативну виробничу практику [13]. На восьмий семестр припадає 15 тижнів і за результатами складаються державні іспити. Проблемою постає нестача форм контролю, яких може бути не більше 10 за семестр (іспитів і заліків). Зазначені вимоги були враховані при підготовці фахів за ОКР «Бакалавр» кафедри міжнародного права.

Схвалений Вченою радою Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Проект навчального плану разом із супровідними документами було передано до Науково-методичного центру організації навчального процесу університету.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра», із змінами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Наказ МОН України № 285 від 31.07.1998 р., с. 2, 3 «Про порядок розробки складових нормативного та навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців з вищою освітою». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text684/pg1.htm>
3. Наказ Київського національного університету імені Т. Шевченка № 31 від 15.05.12 р. Про затвердження графіка навчального процесу на 2012-2013 н.р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>
4. Наказ МОН України № 258 від 29.03.2010р. «Про структуру освітньо-професійних програм та навчальних планів підготовки бакалаврів» від 10.02.2010 за № 101. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osvita.ua/legislation/
5. Наказ Київського національного університету імені Т. Шевченка № 263-32 від 06.04.10 р. «Про підготовку навчальних планів підготовки бакалаврів та організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>
6. Наказ МОН України № 259 від 29.03.10 р «Про внесення змін до наказів МОН» від 09.07.2009 № 642 та від 21.12.2009 № 1150., п. 1.2, п. 2.2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/7095/
7. Наказ МОН України № 642 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» від 09.07.09 р., п.1.1, 1.4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/147>
8. Рекомендації щодо підготовки навчальних планів підготовки фахівців за ОКР "бакалавр" (денна форма навчання) у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, п. 9.3; 9.4, п. 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>
9. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, стор.14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
10. Наказ МОН України N 969/922/216 від 21.10.2010 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України», п.1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1057-10>
11. Ухвала Вченої ради університету «Про стан викладання іноземних мов і шляхи його поліпшення на природничих, фізико-математичних, гуманітарних факультетах та інституті журналістики». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>
12. Лист МОН № 1/9-119 від 26.02.10 року «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах», п. 7, 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/index.php/ua/proministerstvo/normativno-pravova-baza/normativno-pravova-baza-diyalnosti-ministerstva/listi/5547-list-mon-n-19-666-v%D1%96d-27092010>
13. Лист МОН від 7 лютого 2009 року № 1/9-93 «Про практичну підготовку студентів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/2728/